

Overlegorgaan van HBO-scholen
met een accountancy-opleiding

Voorzitter Landelijke Examens
Post hbo

LANDELIJK EXAMEN
Audit & Assurance
(CEA Eindtermen)

Samenstellers : De redactiecommissie Audit en Assurance

Datum: 11 juni 2021

Tijd: 10:30 – 13:30 uur

* Dit examen bestaat uit 11 genummerde pagina's inclusief voorblad. Controleer dit.

* Toegestane hulpmiddelen:

- Handleiding Regelgeving Accountancy
- WWFT Wettekst + Toelichting
- Eenvoudige, niet programmeerbare, rekenmachine

* **Motiveer steeds uw antwoorden.**

Aan onvoldoende gemotiveerde antwoorden worden geen punten toegekend!

* **De puntenverdeling per vraag is als volgt:**

Vraag 1	10 punten
Vraag 2	6 punten
Vraag 3	24 punten
Vraag 4	20 punten
Vraag 5	10 punten
Vraag 6	20 punten
Vraag 7	<u>10 punten</u>
Totaal	100 punten

Veel succes!

Disclaimer:

Bij de totstandkoming van dit examen is gebruik gemaakt van openbare informatie. Deze opgave en het in de bijlagen opgenomen cijfermateriaal, zijn fictief en samengesteld voor onderwijsdoeleinden. Elke overeenkomst met de werkelijkheid berust op zuiver toeval.

BACK TO THE FUTURE

Electra BV is een onderneming die zich bezighoudt met elektrotechniek voor industriële productieprocessen. Electra BV richt zich op het ontwerpen, bouwen, aanleggen en service & onderhoud van robotstraten (maatwerk) en gestandaardiseerde productielijnen voor productiebedrijven. De te bouwen productielijnen zijn veelal modulair opgebouwd waardoor de meeste modules vooraf op voorraad worden geproduceerd. Hierdoor staat Electra BV bekend om snelle implementatietrajecten.

Electra BV heeft een relatief klein marktaandeel, ze streeft ernaar om innovatief toonaangevend in de branche te worden. De producten worden vaak geïmiteerd door de grotere concurrenten. Na diverse ups en downs richt Electra BV zich de laatste jaren voornamelijk op veevoederproducenten en de automobielenindustrie in Europa.

De aandelen van Electra BV zijn in het bezit van Piet de Ruyter en Michiel Heijn. Beiden hebben via hun Personal Holding 50% van de aandelen. In totaal zijn ongeveer 45 personeelsleden werkzaam bij Electra BV.

In 2020 is Electra BV in financiële problemen geraakt. De financiële problemen bij Electra BV zijn volgens de directie met name te wijten aan de uitgestelde investeringen binnen de automobielenindustrie. Door sterke daling van de verkoop van nieuwe auto's in 2020 en een wereldwijd tekort aan computerchips hebben autofabrikanten de productie van auto's fors neerwaarts bij moeten stellen. Voorgenomen investeringen van deze autofabrikanten werden op lange baan geschoven en dit betekende ook voor Electra BV het wegvallen van de vraag naar en onderhoud van robotstraten en productielijnen. Het resultaat over 2020 van Electra BV is als gevolg van overcapaciteit van met name productiemedewerkers, dalende marges en stijgende grondstofprijzen (met name chips) negatief geworden. Daarnaast is het machinepark verouderd. Dit heeft tot gevolg dat de productie herhaaldelijk wordt onderbroken in verband met storingen. In 2020 kwam het vaak voor dat de producten niet aan de gestelde hoge kwaliteitseisen voldoen, waardoor herstelwerkzaamheden noodzakelijk waren.

Begin 2020 stagneert de aanlevering van essentiële computerchips en technologische hoogwaardige onderdelen waardoor ook de productie bij Electra BV regelmatig stil kwam te liggen en overeengekomen deadlines niet gehaald werden. De hoge prestatiedruk en onzekerheid over de toekomst leidt ertoe dat Electra BV met een hoog ziekteverzuim te kampen heeft, vooral onder het duurdere (oudere en ervaren) kantoorpersoneel.

Electra BV heeft géén gebruik gemaakt van ondersteuning vanuit de overheid (zoals Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW), Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) of uitstel belastingbetaling) om de nadelige gevolgen van de coronacrisis op te vangen. De directie is van mening dat goed ondernemerschap impliceert dat tegenvallers ook zonder overheidssteun zouden moeten kunnen worden opgevangen.

In de jaarrekening 2020 heeft de directie een toelichting gegeven op de continuïteitsveronderstelling van Electra BV. De directie verwacht dat het resultaat zich in de tweede helft van 2021 zal herstellen. Een en ander is gebaseerd op de verwachting dat de automobielenbranche zich herstelt en begint met een inhaalslag, met als gevolg een sterk toenemende vraag naar de producten van Electra BV. Om de vraag extra te stimuleren heeft Electra BV vanaf 2021 de verkoopprijzen aanzienlijk verlaagd.

Electra BV is niet controleplichtig, maar vanwege de oplopende kredietlimieten heeft de bank in 2018 als voorwaarde gesteld dat de jaarrekening vanaf 2018 wordt voorzien van een controleverklaring.

Accountant

Accountantskantoor Stroom Accountants uit Eindhoven is vanaf 2016 bij Electra BV betrokken. In het begin beperkte de betrokkenheid van Stroom Accountants zich tot het samenstellen van de jaarrekening Electra BV. Vanaf de jaarrekening 2018 is Bibian Volt AA van het accountantskantoor Stroom BV verantwoordelijk accountant voor de vrijwillige jaarrekeningcontrole. Tevens doet zij vanaf dat moment ook de aangiften inkomstenbelasting van Piet en Michiel.

Bibian Volt AA heeft op 15 februari 2021 een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de jaarrekening over 2020. In haar controleverklaring heeft zij een paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden opgenomen vanwege de gerede twijfel aan de continuïteit van Electra BV.

Bij deze opgave zijn de volgende bijlagen toegevoegd:

- Bijlage 1   Balans per 31 december 2020 en per 30 juni 2021
- Bijlage 2   Nadere toelichting op de balans per 30 juni 2021
- Bijlage 3   Winst-en-verliesrekening 2019, 2020 en 1^e halfjaar 2021
- Bijlage 4   Balans per 30 november 2021 en liquidatiebalans per 1 december 2021
- Bijlage 5   Toelichting op de liquidatiebalans per 1 december 2021

Gevraagd:

Vraag 1 (10 punten)

Beschrijf en motiveer vijf aanwijzingen waaruit de accountant kan opmaken dat de continuïteit van Electra BV in het geding is. Betrek bij uw antwoord ook de gegevens uit bijlagen 1 tot en met 3.

In 2021 treedt een resultaatsverbetering op. De financiële positie is echter niet verbeterd. Op 28 juni 2021 is een belangrijke afnemer van Electra BV in de veevoederbranche plotseling failliet gegaan. De vordering op deze afnemer bedroeg € 350.000. Hierdoor is de financiële positie van Electra BV dusdanig verslechterd dat niet meer aan de financiële verplichtingen voldaan kan worden. De kredietlimiet bij de bank is overschreden en deze is niet meer bereid de kredietlimiet te verhogen. Om een faillissement te voorkomen heeft de directie van Electra BV op 1 juli 2021 surséance (uitstel) van betaling aangevraagd bij de rechtbank.

Ten behoeve van de aanvraag van surséance is door de administrateur van Electra BV de balans per 30 juni 2021, de winst-en-verliesrekening over het eerste halfjaar 2021 en een nadere toelichting op deze stukken opgesteld. De huisaccountant krijgt van de rechtbank het verzoek deze stukken te controleren.

Vraag 2 (6 punten)

Geef een beschouwing over de kenmerken van dit onderzoek. Besteed hierbij aandacht aan:

- *Het soort onderzoek*
- *De van toepassing zijnde NV COS*
- *De algemene tendenties waarmee de accountant rekening moet houden*
- *De controlerichting*
- *De controletolerantie*

Vraag 3 (24 punten)

Verricht een initiële cijferbeoordeling op de informatie die is opgenomen in de bijlagen 1 tot en met 3 en geef uw bevindingen puntsgewijs weer. Besteed hierbij ook aandacht aan de mogelijke tendenties in het cijfermateriaal. Benoem in totaal twaalf punten.

Op 1 augustus 2021 heeft de rechtbank Electra BV surséance van betaling verleend. De directie vraagt de huisaccountant haar te adviseren over het reorganiseren van de organisatie. Piet en Michiel hebben kennis genomen van de op 1 januari 2021 in werking getreden 'wet homologatie onderhands akkoord (WHOA)'. In hun ogen lijkt het dé oplossing te zijn voor afvloeiing van overtollig duurdere personeel bij de in financiële moeilijkheden verkerende BV. In het gesprek met de directie wijst accountant Bibian Volt AA er echter op dat de WHOA niet de problemen oplost die personeel gerelateerd zijn. De WHOA kan namelijk geen wijzigingen aanbrengen in de rechten van werknemers. Indien de financiële problemen voortvloeiën uit een structureel hoog ziekteverzuim of overbezetting, biedt de WHOA de ondernemer geen soelaas. Het bedrijf moet zoals men dat zo mooi noemt, structureel gezond zijn. Als dat niet het geval is dan is een faillissement onvermijdelijk.

Vraag 4 (20 punten)

- Welke acties zouden kunnen worden ondernomen om een mogelijk faillissement te voorkomen. Benoem er vijf en motiveer uw antwoord.*
- De directie heeft de accountant gevraagd om mee te denken over mogelijke acties. Welke aanvullende informatie heeft de accountant nodig om aan dit verzoek van de directie tegemoet te kunnen komen. Benoem er vijf en motiveer uw antwoord.*

Alle reddingspogingen zijn mislukt. Electra BV is op 1 december 2021 failliet verklaard. De rechtbank heeft op deze datum tevens een curator benoemd. Alle activiteiten zijn gestaakt. De administrateur van Electra BV heeft de balansen per 30 november 2021 (op basis van continuïteit) en per 1 december 2021 (op basis van liquidatiewaarde) opgesteld (zie bijlage 4 en 5). De curator heeft op 5 december 2021 de huisaccountant van Electra BV, mevrouw Bibian Volt AA van Stroom Accountants, opdracht gegeven tot het controleren van de liquidatiebalans van Electra BV.

Vraag 5 (10 punten)

Beschrijf vier balansposten uit de liquidatiebalans van Electra BV waarbij een verhoogd risico bestaat dat zij zijn besmet met paulianeus handelen door de directie. Motiveer uw antwoord.

Voor de controle op de liquidatiebalans per 1 december 2021 wil Bibian Volt AA data-analyse gebruiken om transacties te detecteren waarbij mogelijk maatregelen voor fraudepreventie zijn omzeild of hebben gefaald, dan wel om frauduleuze transacties op te sporen waarvoor geen beheersmaatregelen zijn getroffen. De directie heeft aangegeven dat zij bijna nooit (handmatige) boekingen in het financiële systeem maken en dat memoriaalboekingen nauwelijks voorkomen, en als zij voorkomen, dan zijn zij voorzien van een uitgebreide toelichting of uitleg. Alle boekingen in het financiële systeem worden tijdens de werkweek van maandag t/m vrijdag verzorgd door medewerkers van de financiële administratie.

Vraag 6 (20 punten)

In de NBA-handreiking 1141 is de volgende omschrijving van data-analyse opgenomen: 'Data analyse is het ontdekken van patronen, afwijkingen, inconsistenties, en het onttrekken van andere nuttige informatie over het object van het onderzoek door middel van analyse, modellering en visualisatie met het oog op de planning of het uitvoeren van de opdracht.'

Beschrijf vijf data-analyses die Bibian Volt AA uitvoert waarbij het resultaat kan leiden tot een aanwijzing voor mogelijke managementfraude.

De curator is verplicht in mei 2022 zijn slotverantwoording in te dienen bij de rechter-commissaris. De slotverantwoording betreft de verantwoording van de curator over diens beheer en de financiële afwikkeling van de failliete boedel voor de periode 1 december 2021 tot en met 1 mei 2022. Stel dat de rechter-commissaris op 1 december 2021 aan Bibian Volt AA vraagt of zij als curator op wil treden.

Vraag 7 (10 punten)

Geef gemotiveerd aan welke fundamentele beginselen en bedreigingen uit de VGBA in de afweging van Bibian Volt AA een rol spelen indien zij, als huisaccountant van Electra BV, gevraagd zou worden om als curator op te treden.

Balans per 31 december 2020 en per 30 juni 2021

Bijlage 1

(x € 1.000)

	31-dec-20 jaarrekening	30-jun-21 surseance
Actief		
<i>Materiële vaste activa</i>		
Bedrijfsgebouwen en terreinen	1.160	1.160
Machines en installaties	443	491
Inventaris	131	117
Vervoersmiddelen	120	100
Niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbare activa	116	-
	1.970	1.868
<i>Financiële vaste activa</i>		
Latente belastingvordering	50	50
<i>Vorraden en onderhanden werk</i>		
Voorraad materialen	753	777
Onderhanden werk	168	138
Voorraad gereed product (modules)	228	311
	1.149	1.226
<i>Vorderingen en overlopende activa</i>		
Debiteuren	658	795
Vorderingen op aandeelhouders	196	46
Overige vorderingen	39	32
	893	873
<i>Liquide middelen</i>	7	2
Totaal activa	4.069	4.019
Passief		
<i>Eigen vermogen</i>		
Aandelenkapitaal	50	50
Overige reserves	50	-347
Resultaat boekjaar	-397	10
	-297	-287
<i>Voorzieningen</i>		
Garantie	300	200
Reorganisatie	160	80
	460	280
<i>Langlopende schulden</i>		
Lening aandeelhouders	200	200
Hypotheek o/g	1.000	1.000
	1.200	1.200
<i>Kortlopende schulden</i>		
Schulden aan kredietinstellingen	428	660
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	1.658	1.738
Belastingen en premies sociale verzekeringen	288	225
Overige schulden	332	203
	2.706	2.826
Totaal passiva	4.069	4.019

Nadere toelichting op de balans per 30 juni 2021**Materiële vaste activa**Algemeen

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Bedrijfsgebouwen en terreinen

De actuele waarde van de bedrijfsgebouwen bedraagt € 1.200.000 en voor de niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbare activa (bedrijfswoning) € 175.000. De gebouwen en terreinen en de bedrijfswoning zijn per 1 januari 2018 via een management buy-out verkregen. Op de gebouwen en de bedrijfswoning wordt jaarlijks drie procent afgeschreven. Op 15 juni 2021 is de woning verkocht aan directeur Michiel Heijn.

Machines en installaties

De machines en installaties zijn getaxeerd op € 500.000. Op de machines wordt 10% per jaar afgeschreven. Op nieuwe investeringen wordt eveneens 10% afgeschreven.

Vervoersmiddelen

Dit betreft de auto's van de beide directeuren. De auto's zijn op 1 januari 2020 aangeschaft. Op deze auto's wordt 25% per jaar afgeschreven. De aanschafwaarde bedroeg € 160.000.

Financiële vaste activa

De latente belastingvordering wordt gewaardeerd tegen nominale waarde en wordt opgenomen voor voorwaarts te compenseren fiscale verliezen, waarbij uitgegaan wordt van belastingtarieven die naar verwachting zullen gelden in de periode waarin de latente belastingvorderingen worden gerealiseerd. Latente belastingvorderingen voor fiscale verliezen worden alleen opgenomen indien verwacht wordt dat in de nabije toekomst fiscale winsten zullen worden gerealiseerd ter compensatie van deze verliezen.

Vlottende activa Vorraden en onderhanden werk

De voorraden materialen en handelsgoederen zijn gewaardeerd tegen inkoopprijs. Het onderhanden werk en gereed product zijn gewaardeerd tegen de direct bestede kosten alsmede een opslag voor indirecte kosten (en de direct toe te rekenen betaalde rente), dan wel lagere opbrengstwaarde. Voor een eventuele incurantheid van voorraden wordt een voorziening getroffen.

Vorderingen, liquide middelen en schulden

De vorderingen, liquide middelen en schulden worden opgenomen tegen nominale waarden.

De balanspost debiteuren is als volgt samengesteld:

	<u>30-6-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
Debiteuren	810	742
Af: voorziening voor oninbaarheid	<u>15</u>	<u>84</u>
Waardering balans	795	658

Eigen vermogen

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 250.000. Het geplaatst en volgestort kapitaal bedraagt € 50.000 (50 aandelen x € 1.000).

Vorzieningen

Garantie

Electra BV verstrekt op de geleverde installaties 2 jaar garantie.

Reorganisatie

In 2019 is een reorganisatievoorziening gevormd voor het afvloeien van boventallig personeel. Oorspronkelijk bedroeg de voorziening € 240.000. Jaarlijks valt hiervan € 80.000 vrij ten gunste van het resultaat.

Langlopende schulden

Lening aandeelhouders

Door de beide aandeelhouders is een achtergestelde lening verstrekt. Over deze lening wordt 1% rente vergoed.

Hypotheek o/g

De hypotheek is gevestigd op de gebouwen en terreinen. De looptijd van de hypotheek is 20 jaar. De rente bedraagt 5%. Op de hypotheek wordt niet afgelost. De rente is verschuldigd op 31 december van ieder jaar.

Kortlopende schulden

Schulden aan kredietinstellingen

De kredietlimiet ultimo juni 2021 bedraagt € 650.000. Ultimo december 2020 bedroeg de kredietlimiet nog € 400.000.

Ten behoeve van de rekening courant is een eerste pandrecht verstrekt op de debiteuren.

Belastingen en premies sociale verzekeringen

De onder deze post opgenomen bedragen betreffen de af te dragen omzetbelasting, loonheffing en sociale premies

Winst- en verliesrekening 2019, 2020 en 1^e halfjaar 2021

Bijlage 3

(x € 1.000)

	2019	2020	1e half jaar 2021
Netto-omzet	7.824	7.256	4.107
Wijziging in voorraad gereed product en OHW	-101	62	-77
Som der bedrijfsopbrengsten	7.723	7.318	4.030
Kosten van grond- en hulpstoffen	4.990	5.043	2.758
Lonen en salarissen	1.491	1.611	720
Sociale lasten	320	332	160
Afschrijvingen	110	154	70
Overige bedrijfskosten	684	548	260
Som der bedrijfslasten	7.595	7.688	3.968
	128	-370	62
Rentelasten- en soortgelijke kosten	99	117	50
Resultaat vóór belastingen	29	-487	12
Vennootschapsbelasting	7	-90	2
Resultaat na belastingen	22	-397	10

Balans per 30 november 2021 en liquidatiebalans per 1 december 2021

Bijlage 4

(x € 1.000)	30-nov-21 eindbalans	1-dec-21 liquidatie
Actief		
Materiële vaste activa		
Bedrijfsgebouwen en terreinen	1.133	1.200
Machines en installaties	434	150
Inventaris	110	80
Vervoersmiddelen	84	84
Niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbare activa	-	-
	1.761	1.514
Financiële vaste activa		
Latente belastingvordering	50	-
Voorraden en onderhanden werk		
Voorraad materialen	733	680
Onderhanden werk	125	75
Voorraad gereed product (modules)	320	300
	1.178	1.055
Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	350	325
Vorderingen op aandeelhouders	39	39
Overige vorderingen	25	25
	414	389
Liquide middelen	2	2
Totaal activa	3.405	2.960
Passief		
Eigen vermogen		
Aandelenkapitaal	50	50
Overige reserves	-347	-833
Resultaat boekjaar	-382	-382
	-679	-1165
Voorzieningen		
Garantie	150	-
Reorganisatie	-	-
	150	0
Langlopende schulden		
Lening aandeelhouders	200	200
Hypotheek o/g	1.000	1.000
	1.200	1.200
Kortlopende schulden		
Schulden aan kredietinstellingen	650	650
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	1.708	1.899
Belastingen en premies sociale verzekeringen	198	198
Overige schulden	178	178
	2.734	2.925
Totaal passiva	3.405	2.960

Toelichting op de liquidatiebalans per 1 december 2021

Algemeen

De boedelbeschrijving per 1 december 2021 is geschied tegen liquidatiewaarde.

Materiële vaste activa

Gebouwen en terreinen

De gebouwen zijn gewaardeerd tegen de taxatiewaarde zoals is aangegeven bij de toelichting op de balans per 30 juni 2021.

Machines en installaties en inventaris

De administrateur verwacht, gezien de staat van onderhoud en de ouderdom van de machines en installaties en inventaris, dat de directe opbrengstwaarde € 150.000 zal bedragen.

Vervoersmiddelen

De directie heeft aangegeven dat zij om de lasten voor Electra BV te verlichten de auto's tegen boekwaarde overnemen.

VLottende activa

Vorraden

De voorraden zijn conform de voorraadadministratie opgenomen. Vervolgens is voor de voorraad materialen de voorziening voor incourantheid met € 53.000 verhoogd. Op het onderhanden werk en het gereed product is in verband met garantie een korting in mindering gebracht.

Debiteuren

Volgens de administrateur is de voorziening oninbaarheid ontoereikend. In de balans per 30 november is een voorziening voor oninbaarheid ad € 15.000 in mindering gebracht op de debiteuren. Ten opzichte van de balans per 30 november 2021 is nog € 25.000 extra toegevoegd aan de voorziening voor oninbaarheid.

Belastingen en premies sociale verzekeringen

De onder deze post opgenomen bedragen betreffen de af te dragen omzetbelasting, loonheffing en sociale premies.